

1 Kor 15,1-12 Kérygma o vzkříšení

Autor přípravy

[Jan Lukáš](#)

1. První reakce

(v souvislosti s pašijním příběhem:) Je křesťanství představitelné i bez zvěsti o vzkříšení? Nemá Ježíšův pozemský příběh svoji hloubku i bez prázdného hrobu? Může s tímto církev u dnešního člověka uspět?

2. Text

2.1. Poznámky k některým výrazům

v.1: ~~se~~ seznamuji vás (spíše nežli “připomínám” - tak ČEP i kral.)
~~přijali~~ přijali jste

v.2: ~~spojete~~ spočete ke spáse
~~držíte~~ těstliže držíte v paměti

v.3: ~~sdal~~ sdal jsem, přijal jsem
~~za~~ za naše hříchy, doslova při vazbě s genitivem spíše “pro, ve prospěch”

v.4: ~~byl~~ byl vzkříšen (perf. pas.)

v.6: ~~zasnuli~~ zasnuli

v.8: ~~potrat~~ potrat, potracený plod, také nedonošené dítě; velmi silný výraz, který snad až překvapí

v.9: ~~nejen~~ nejen hoden, ale především “způsobilý”
~~pronásledoval~~ pronásledoval jsem, dosl. honil, stíhal z místa na místo

v. 10: ~~prázdná~~ prázdná, bez obsahu
~~dělal~~ dělal jsem, dělal jsem

2.2 Kontext

Celá 1. epištola do Korintu je polytématická, počínaje 1. veršem nastupuje nové téma - polemika s popírači vzkříšení; je to téma závěrečné a zahrnuje celou 15. kapitolu. Zcela zřejmě jde o vrchol Pavlova rozhovoru s adresáty listu. Co se týče těch, proti nimž směřuje

Pavlova argumentace, mohlo jít o stoupence radikálně apokalyptického očekávání, kteří nečekali vzkříšení z mrtvých, protože měli před sebou perspektivu Božího soudu, konce světa a nástupu nového věku s proměnou všeho (Pokorný). Tito lidé se vyskytli v Korintském sboru, který Pavel založil. Nepopírali snad přímo Kristovo zmrtvýchvstání, za důležitější však považovali svou duchovní obnovu, snad bychom mohli říci svou osobní zbožnost.

2.3. Komentář

v. 1: ~~§§§§~~ příliš nekoresponduje s ~~§§§§§§§§~~ ~~což~~ je sloveso vyjadřující rozhodující akt, který se již udál. I když adresáti již zvěst evangelia přijali, přichází přece jenom něco nového, ač to mná být spíše prohloubením, nebo ještě lépe novým slovem v nové situaci. Petru překládá: “Chci vám, bratří, vyložit tu radostnou zvěst...”

Někteří již v tomto verši spatřují jemné napomenutí (Morris). Asi ve smyslu “znovu je vám třeba třeba vyložit to, co už přece víte a co jste přijali, co se i vám stalo základem, na němž stojíte.”

v. 2: Evangelium, se kterým Pavel přichází, je dobrou zprávou, skrze kterou adresáti docházejí spásy, spějí ke spáse. Jedná se o děj, který je na postupu, který probíhá, který se nenaplnuje v prvotní zkušenosti, kdy jsem uvěřil. To je počátek procesu, nebo chceme-li, počátek cesty. Ale je třeba to evangelium pak taky pevně držet v paměti. To je podmínka (spojka §§). Jde-li o výzvu adresátům, aby se evangelia drželi, nebo má-li za to, že tak činí, není příliš zřetelné. Obecně však tato podmínka platí. Pakliže by neplatila, platilo by “uvěřili jste nadarmo”.

v. 3: Pavel přichází k vlastnímu obsahu evangelia, které Korintánům “předal poté, co je sám přijal”. Těmito slovy jsou uvozena i známá slova apoštolova z 11,26-29, kterými reagoval na nepochopení večere Páně v korintském sboru. Jde o velmi raný sumář křesťanského učení. Nic z toho si sám nevymyslel. To, co předal korintským, sám také přijal. I pro něj samotného platí totéž, co připomíná druhým (nejen evangeliu uvěřit, ale také je podržet, setrvat při něm):

- Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem: Pavel neříká, které oddíly má na mysli, ale jistě zde vzpomene na Izajáše 53, na tzv. “4. píseň o služebníku”.

v. 4: - a byl pohřben: zde je důraz na realitu Ježíšovy smrti, nebyla jen zdánlivá.

- byl vzkříšen: Důraz je položen na aktivitu Otce, sloveso v perfektu naznačuje, že jde o trvalý stav.

- třetího dne podle Písem: zde má Pavel nepochybně na mysli Oz 6,2; problematičtější je souvislost s Jon 2,1 (Jonáš v břiše ryby po tři dny a tři noci), srv. však Mt 12,40.

To, co se stalo při Kristu, je pro prvotní církev naplněním starozákonních očekávání. Také

oddíl Iz 53,11n pojímala církev již od raných dob jako proroctví nejen o Kristově utrpení a smrti, ale i o vzkříšení, což však není bez problémů (viz dále).

Třetí den je v Bibli (již ve Starém zákoně) dnem, v němž jedná Bůh.

v. 5-8: Pavel podává výčet zjevení Vzkříšeného, jenž ukazuje, jak velikou důležitost zvěsti o vzkříšení připisuje. Jako první je jmenován Petr, v originále jej nazývá aramejským jménem Kéfas, což asi není bez souvislosti s jeho trojím zapřením. Dále je zmíněno Dvanáct, přestože je jasné, že musíme odpočítat Jidáše. Zřejmě Pavel chtěl uvést celou množinu učedníků, takže tento údaj nemá znamenat přesný počet, nýbrž společenství jako celek. Některé jiné texty opravují na “jedenáct”.

Dále uvání apoštol pět set bratří najednou - to je zcela unikátní reference, kterou chce zdůraznit, že se vzkříšený Kristus ukázal příliš velkému počtu lidí, než aby někdo mohl tento fakt odmítnout. Větší část dosud žije a mohla by vše potvrdit. O těch, kteří již nejsou mezi živými, praví Pavel, že zesnuli:

Jde o oblíbený apoštolův výraz, který se jen v samotné 15. kapitole vyskytne čtyřikrát (15,6.18.20.51). Ve světle Kristova vzkříšení a zaslíbení vzkříšení obecného je fyzická smrt pouhým “spánkem”.

Jakub: není jisté, o kterého se jedná, snad o bratra Páně. Všem apoštolům: důraz je na slůvku všem (ἐν παντί) zřejmě jde o narážku na to, že se Ježíš dával učedníkům spatřovat opakovaně, naposledy před nanebevstoupením (srv. Sk 1,1nn).

Zcela chybí zmínka o tom, že jej viděly ženy.

V 8. verši zakončuje tento seznam Pavel tím, že se Kristus zjevil konečně i jemu samotnému. Výraz nedochůdče je dosti silný, a mluví-li se o člověku, zní velice nelichotivě. Napadne-li koho ještě jiný český výraz, může jej v kázání použít (bude-li to vhodné). Pavel se duchovně narodil “abnormálně”, charakter jeho povolání je mimořádný, jakoby až po “lékařském zásahu”. Může to být i narážka na skutečnost, že např. 12 apoštolů bylo s Ježíšem léta, zatímco Pavel se “narodil” do skupiny apoštolů zcela náhle a nečekaně, bez období “těhotenství”. Tak se domnívají někteří komentátoři (Morris). Souček k tomu uvádí: “Apoštol tímto slovem vyjadřuje, že jeho vidění bylo něco naprosto výjimečného, ano abnormálního, zcela zvláštní projev milosti Páně.”

Podle Součka má také zcela specifický význam výraz naposledy (ἐν ἑσχατῇ) Ukazuje, že “řada zjevení zvoleným svědkům nejde a nemá jít do nekonečna, nýbrž je zcela a jistě ukončena” (Utrpení Páně podle evangelií). Zjevení Pavlovi bylo tedy zjevením závěrečným, řada zjevení je uzavřena. Je to navíc ještě podtrženo oním ze všech.

Otázkou mi ale je, zdali si to Pavel mohl skutečně myslet. Srovnáme-li výskyt adverbia ἐν ἑσχατῇ - ἐν ἑσχατῇ novozákonním kánonu, zjistíme samozřejmě, že se často objevuje ve spojení

“poslední hodina”, “poslední den”, “poslední čas”, dále v Ježíšových podobenstvích ve známé větě “poslední budou první a první budou poslední” - tedy opět v souvislosti s koncem, kdy může vše být jinak. Nepřehlédneme však také např. Mk 9,35 (spor o prvenství), kde Ježíš říká: “Kdo chce být první, buď ze všech poslední a všech služebník.” Je zde jistě jiná vazba (11:11-12), nicméně přesto je zde naznačen i jiný význam toho, kdo je ten poslední - ten, kdo si nemůže nic nárokovat, komu se nedostane žádného uznání ani slávy. Konečně si všimněme 1K 4,9. I když je tedy pravděpodobné, že v 8. verši zaznívá silněji, že Pavel stojí poslední v řadě a v čase, komu se zjevení dostalo, i význam druhý zde může rezonovat. Nezdá se ale, že by apoštol spekoval o tom, má-li ještě někdo jiný přijít po něm. To samozřejmě nemůže být podnětem k domněnce, že bychom měli očekávat nějaké mimořádné zkušenosti.

v. 9-11: Pavel prohlašuje sebe sama za nejmenšího z apoštolů. V těchto verších se otvírá nové téma apoštolovo, i když pouze v náznaku, a sice obhajoba jeho apoštolské autority. Zdůrazňuje, že si nazaslouží být apoštolem, není toho hoden nebo zde dokonce můžeme slyšet “způsobit”. Pronásledoval (stíhal) Boží církev. To, čeho se mu dostalo, mu bylo svěřeno z milosti a tuto milost nepřijímá lacině, což dokazuje tím, že se nadřel více než ostatní. Petrů překládá “milost, kterou mi udělil, nezůstala ležet ladem.” Doslova: nezůstala prázdná, bez obsahu, jako nádoba, kterou Pavel naplnil svou prací pro Krista. A opět dodává, že to vlastně nebyl on sám, nýbrž Boží milost, která byla s ním. Pavel tedy své apoštolské autoritě nepřipisuje nějaký mimořádný význam, nezaslouží si ji, ba dokonce necítí se sám ani schopen na tak závažný úkol. Zároveň ale své apoštolství nezpochybňuje, nebagatelizuje je, ale hlásí se k němu. Ve verši 11 navíc praví, že vůbec není podstatné, kdo pracoval víc, důležité je to, že zvěstujeme (všichni společně, já i oni), a vy že jste uvěřili. v. 12 je v textu počátkem nového oddílu. Pavel přichází k jádru věci, po “předehře” v prvních 11 verších se strefuje do problému. Zvěstuje-li se Kristus, jak je možné, že jsou mezi vámi takoví, kteří tvrdí, že zmrtvýchvstání není? Zvěstovat Krista znamená zvěstovat i zmrtvýchvstání - to nejde od Krista oddělit, neboť Kristus vstal z mrtvých. Celá 15. kapitola spojuje jistotu Kristova vzkříšení s jistotou obecného vzkříšení na konci.

3. Teologická témata

A. Zemřel za naše hříchy podle Písem - již jsme naznačili, že apoštol má zde s největší pravděpodobností na mysli Iz 53,4. Velmi brzy vznikla myšlenka zástupnosti a později byla dovedena “ad absurdum” na tzv. satisfakčním učení Anselma z Canterbury. Problém je v tom, že ve Starém zákoně není místo, kde by se mluvilo o zástupném utrpení a smrti Mesiáše a ani Iz 53 takovým místem není. Někteří exegeti upozorňují nejen na skutečnost, že trpící služebník netrpí a neumírá zástupně za někoho, ale dokonce i na to, že by na základě

důkladné textové kritiky nemusel zemřít vůbec (anglický novozákoník R.N.Whybray). I bez tradiční ideje zástupnosti, obzvláště je-li interpretována v právním smyslu, samozřejmě jako křesťané vyznáváme, že Ježíšova oběť měla a má pro člověka užitek a naše naděje je závislá na Ježíšově příběhu (Pokorný). Jistěže platí, že o vystižení smyslu a hloubky Kristova kříže budeme vždycky znovu zápasit, tak jako o něj zápasila i raná církev.

B. Byl vkříšen třetího dne podle Písem - Kristovo vzkříšení je skutečnost nečekaná, zcela nová a šokující. V celém novozákonním kontextu nejde o pouhou resuscitaci, nýbrž o vstup do nového věku. Vzkříšení není pouhým hnutím mysli, byť i zbožné, zmrtvýchvstalý Kristus není fluidum - má tělo a v této podobě se i zjevoval. Jde o vzkříšení těla. Zároveň je vzkříšený Kristus prostě "jiný", vzkříšení je skutečnost nepostižitelná našimi smysly, naší zkušeností, je to skutečnost "nefotografovatelná" (Souček). Zmrtvýchvstalé tělo je tělem, které je ovládáno Božím Duchem (15,44), je to prvotina toho, co očekáváme všeobecně.

C. Apoštol formuluje svou teologii vzkříšení na pozadí polemiky, jde o polemickou doktrínu, podobně jako v epištole Galatským "ospravedlnění z víry". Vyznání církve, vznik její dogmatiky si nelze představit bez hlubokých zápasů a bez rozhovoru různých proudů urpostřed ní. Nebyl to asi jen tento proud, s nímž polemizuje Pavel, mohlo jich být i více (srv. 1K 4,6-13; 1Tm 2,18). Je pravděpodobné, že pro tyto skupiny bylo typické, že se domnívaly, že vše už nyní mají v plnosti a nic již nemusí očekávat. Výhled ke konečnému vzkříšení tedy pak není potřebný a ani Kristovu vzkříšení není nutno připisovat mimořádný význam.

D. Z textu také vysvítá spojitost mezi jistotou víry a jejím zachováním, jakož i s důsledky, ke kterým musí tato víra vést.

4. Dnešní pohled na tento text

Jak vyložit dnešnímu člověku základní skutečnosti křesťanské víry, o tom se vede rozhovor již mnoho desetiletí (zemřel za naše hříchy, byl vzkříšen, zjevoval se). Skutečnost vzkříšení Kristova, která se vymyká lidskému rozumu, je pro moderního člověka namnoze nepřijatelná. Přesto se jako křesťané nemůžeme vzdát toho, co jsme přijali. Kristovo bytí pro druhé až po "kenosis" (Fp 2,7), víra v Boha, pro nějž nic není nemožné a může překonat i naši lidskou zkušenost, včetně smrti, to jsou skutečnosti, na nichž jsme svůj život postavili a které chceme i dnes nevtíravě nabízet.

5. Podněty pro kázání

Vymezení textu:

Nelze jistě kázat na celou 15. kapitolu. Je ovšem nutno text kázání vymežit tak, aby byla

souvislost zřejmá, včetně polemického zaměření. Držím se textu tak, jak jeho vymezení navrhl M.Hájek pro agendu, tedy včetně 12. verše. Je snad možné text kázání rozšířit, např. po v. 15, případně až 19.

Nevyčerpat celé kázání výkladem smyslu oběti Kristovy a podstaty vzkříšení. Nechť je to spíš základna, od které se bude odvíjet aktualizace hlavních důrazů oddílu.

Ke Kristově oběti lásky se upíná naše naděje, vzkříšení je pak novou skutečností, na které církev stojí. To je zvěst, kterou si proto znovu připomínáme, kerygma je třeba slyšet vždy nově. Podstatu vzkříšení však našimi slovy nelze plně postihnout, vždy tam bude prostor pro tajemství. Spolehněme se na to, že dle Pavlova svědectví jej mnozí viděli živého. Církev od svých počátků až podnes již je kruhem kolem živého Ježíše Krista. Platí však také, že tak, jako Kristus vstal, i křesťané očekávají vzkříšení. Popřením této víry ale není jen to pojetí, podle kterého šlo u Krista o pouhý výsledek vzrušené obrazotvornosti učedníků a tudíž vlastně nelze od budoucnosti nic čekat. Zdá se mi, že vždy existovalo v církvi (a existuje i dnes) nebezpečí myslet si, že přece už máme vše jisté, jakoby “v kapse” již nyní. Přílišný důraz na “osobní jistotu spasení” může vést k tomu, že se křesťanům vytratí eschatologická perspektiva. Jde pak více o pěstování osobní zbožnosti a onen budoucnostní pól křesťanské naděje je oslaben.

To je vlastně naznačeno i textem samotným, nejen jeho dobovým pozadím. Víru v Krista ukřižovaného a vzkříšeného, kterou jsme přijali, je třeba podržet, je třeba v ní setrvat až do konce, osvědčit věrnost v každé situaci. Ke spáse teprve směřujeme, jsme na cestě.

Nezáleží na tom, kteří méně či více význační učitelé nám víru předali. V Korintě byly strany se svými vůdci. Důležité je ne to, z jaké tradice pocházejí, ale jaké dílo za sebou nechávají. Pavel pracoval do úmoru. Životní změna, kterou prožil, jej motivuje k tomu, že dře pro evangelium, milost, kterou přijal, nepřijímá samozřejmě a lacino. Jak by jen mohl zůstat nečinným, když se mu Kristus dal poznat (nedochůdčeti!). Milost, které se křesťanovi v Kristu dostalo, musí vést k činu pro Boží království.

Liturgické období

[velikonoce](#)

edice

12

[stáhnout PDF](#)